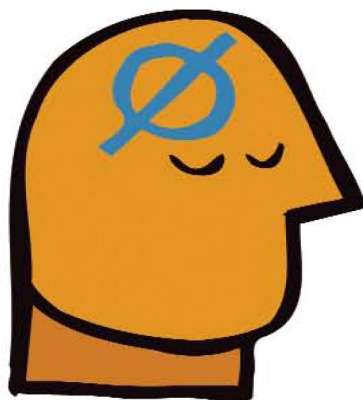

ON ÉREM, D'ON VENIM I CAP A ON ENS DUEN

Pere Polo
Fernández

President de l'ONGD
Ensenyants Solidaris

Com a solució proposen l'optimització dels "serveis educatius", però, només ho plantegen des de l'òptica gerencial i no des del punt de vista de la democratització; en una paraula: només es plantegen una reforma administrativa que privilegi l'eficàcia i la productivitat. Entenen la qualitat educativa al més pur estil mercantilista.

L'any 1997 vaig escriure l'article: "Neoliberalisme i professorat" per a Cuadernos de Pedagogía i per la seva actualitat vull rescatar-ne un fragment, perquè ens faci reflexionar sobre el camí que va prenent l'educació a l'Estat espanyol, perquè vegem com s'està actuant al dictat d'organismes internacionals per implantar la ideologia neoliberal.

Deu ser conegut de tots que la doctrina neoliberal té unes repercussions en el món de l'educació, que podem resumir de la manera següent:

- Menys inversió
- Més alumnes per classe
- Descentralització (curiosament a l'Estat espanyol es va cap a una recentralització del currículum)
- Privatització
- Reorientació curricular (a través de diversos articles de la revista veurem la direcció de la reforma educativa que està projectant el ministre Wert del govern del PP)

LES RETALLADES EN EDUCACIÓ A L'ESTAT ESPANYOL

Pressupost 2010: 43.700 milions d'euros. Zapatero: -5% al sou dels funcionaris, és a dir, 80 milions d'euros al sou dels professors.

Pressupost 2011: -2.000 milions sobre el pressupost de 2010.

Retallades: al sou dels professors, congelació d'infraestructures, reducció: del transport escolar, de la formació permanent del professorat, de les activitats extraescolars, de les despeses administratives i de les despeses de llum i aigua.

Pressupost 2012: -4.000 milions sobre el pressupost de 2011.

Retallades: retallen el personal i redueixen les plantilles, suprimeixen la paga de Nadal, augmenten l'horari lectiu del professorat, amplien el nombre d'alumnes per aula, s'imposa que les baixes es cobreixin a partir de la 3a setmana, augment del preu de les matrícules universitàries, es canvia la dedicació docent universitària, per reduir plantilles, 166 milions menys per a beques, principalment per a les Erasmus, 24,5 milions menys per a cursos d'anglès a l'estranger destinats a professors i alumnes, es deixa de finançar el pla Educa3 i es redueixen les ajudes a llibres de text.

Pressupost 2013: 37.299; això equival a 6.401 milions menys que en el pressupost del 2010.

Retallades: A les beques, a les Erasmus, un 75% menys que el 2011, a l'educació compensatòria uns 116,5 milions menys, s'eliminen les ajudes als programes de reforç per a alumnes amb dificultats i als plans contra l'abandonament escolar, retallades a les ajudes de llibres de text. Es manté la congelació salarial del professorat.

Font: El País 16/12/12

Per defensar la privatització s'afirma que hi ha una crisi d'eficiència, eficàcia i productivitat en el sistema educatiu. (Recordau el discurs del Sr. Wert?).

Com a solució proposen l'optimització dels "serveis educatius", però, només ho plantegen des de l'òptica gerencial i no des del punt de vista de la democratització; en una paraula: només es plantegen una reforma administrativa que privilegi l'eficàcia i la productivitat. Entenen la qualitat educativa al més pur estil mercantilista.

Entre altres mesures proposen un nou sistema de gestió, que marca el camí cap a la privatització, més alumnes per aula i menys inversió en educació. Quines són les receptes que ens proposa el Sr. Wert?

Proposa un nou perfil del professorat i una reforma curricular. Direm que la seva tesi és: l'escola funciona malament a causa de la manca d'un veritable mercat educatiu i, per tant, és necessari fomentar la competitivitat en els centres i entre diferents centres, i, a més, es tracta de desenvolupar un sistema que tingui com a base el mèrit i l'esforç individual, per al qual proposen:

- Establir mecanismes de control i d'avaluació.
- Articular i subordinar la "producció educativa" a les necessitats del mercat laboral.
- Augmentar i acostar les contribucions privades als costos educatius.
- Flexibilitzar les formes de contractació i els salaris docents.
- Desenvolupar sistemes estatals d'avaluació.
- Disminuir les despeses educatives i optimitzar la gestió per a augmentar l'eficiència del sistema educatiu.
- Augmentar el nombre d'alumnes per aula.

Segons el neoliberalisme, l'educació pateix una important crisi, i els culpables són l'Estat assistencialista i tots aquells que hi donen suport, sindicats i totes aquelles organitzacions que defensen el dret igualitari a una escola pública de qualitat.

El discurs antisindical està arrelant i hauria de preocupar-nos moltíssim i intentar contrarestar-lo. Un dels grans culpables, per als neoliberals, són els sindicats dels treballadors i treballadores de l'educació, ja que la ideologia dels drets socials i l'Estat intervencionista són altament improductius; i per això ataquen aquest model d'escola; afirmen que el professorat treballa poc (recordin les expressions d'Esperanza Aguirre, ex presidenta de la Comunitat de Madrid), que no s'actualitza, i que els alumnes perden el temps.

No puc passar per alt la campanya antisindical desplegada des de fa diversos anys amb l'objectiu de desprestigiar els sindicats i els sindicalistes. Aquestes campanyes han sorgit dels mitjans de comunicació, principalment dels afins al PP, sense oblidar la col·laboració del govern central, dels autonòmics i de certs polítics.

Centrarem aquestes campanyes en els següents punts:

1. Afirmen que hi ha massa alliberats sindicals, campanya empresa principalment des del diari El Mundo. Els sindicalistes són uns privilegiats, perquè no temen pels seus llocs de treball, de manera que es transmet la idea de sindicalista = malfeiner, són els últims que són acomiadats, etc.
2. Denuncien el finançament públic dels sindicats, dient que hi ha un malbaratament de subvencions i que no pateixen les retallades en temps de crisi. És curiós l'editorial sobre el tema de *El País* del 15/12/10, "... si patronal i sindicats són incapaces d'acceptar la urgència del diàleg, tal vegada haurien de ser enviats al Ministeri d'Hisenda perquè negociïn a la baixa les nombroses subvencions que reben pel seu paper negociador".
3. Altres tònics: els sindicats ja no serveixen, han passat de moda, són cosa del passat, etc.
4. Amb l'última reforma laboral es vol donar el cop de gràcia a la negociació col·lectiva: convenis, formes de negociació, desvinculacions de la negociació, etc.
5. Supressió o canvis en els òrgans de participació social. Només cal recordar la supressió del Consell Econòmic Social en diverses comunitats autònomes. Canvi de composició i funcions dels consells escolars, meses de negociació, que moltes vegades es converteixen en simples organismes auditius d'allò que els governs han fet o volen fer.

FOMENTAR LA PARTICIPACIÓ?

Els fets contrastats són la reducció econòmica de l'ajuda a l'acció sindical, formativa i a la supressió d'alliberats sindicals. En el MEC s'ha passat de 145 per a totes les organitzacions sindicals, a tot l'Estat, a 45 i per al proper curs, entre 12 a 15. Com volen, doncs, fomentar la participació?

Amb aquest panorama, podem afirmar que el que pretén el govern del PP, amb l'aplicació de la política neoliberal és la debilitació del moviment en defensa del treballador.

Hem de reconèixer els sindicalistes i les organitzacions sindicals que és el moment de fer una reflexió sobre la si-

tuació actual i que l'excés de burocratització només es pot combatre amb una major participació de l'afiliació en la presa de decisions, i això necessita un compromís, tant de l'afiliació com dels treballadors i treballadores que es limiten a la crítica fàcil "els sindicalistes no fan res, no vénen als centres, etc."; si no som conscients de la necessitat dels sindicats i ens afiliem majoritàriament per a canviar la política sindical, si és que no estam d'acord amb la pràctica i la política sindical dels nostres dirigents, serem derrotats i només haurem aconseguit la pèrdua dels drets socials conquerits.

El nostre adversari no són els sindicats. Els que estan retallant els nostres drets econòmics, socials i les llibertats són les polítiques que tiren endavant els governs central i autonòmics, principalment en mans del PP.

Quan defensen la disminució de la despesa per alumne, afirmen que això no deteriora la qualitat de l'ensenyament. El Banc Mundial (BM) diu que l'augment de 30 a 35 o de 40 a 45 alumnes per classe no influeix en el rendiment escolar.

Amb aquesta mesura tracten fonamentalment de reduir la responsabilitat financera dels governs centrals en matèria educativa, així com limitar-ne la responsabilitat en la gestió. (Discurs que afirma que les comunitats autònomes són les que gasten i no controlen; això és independent de la despesa supèrflua i de la corrupció que en diferents governs es va descobrint.)

Seria interessant recordar i analitzar la postura que diferents organismes tenen i defensen sobre l'educació: FMI, BM, OCDE, OMC, pla Bolonya, etc. Hem d'aclarir també que quan els neoliberals parlen de privatització, no es refereixen a la privatització completa del servei, ja que difícilment hi hauria algú interessat a comprar un servei no rendible; de fet, pensen en la privatització de la gestió educativa.

Recordau el que està passant amb el Servei de Salut en diverses comunitats autònomes? Madrid, hospitals d'Alzira, Manises, etc.? Amb tot aquest panorama, haurem de demanar quina és la repercussió que està tenint aquesta política sobre el personal docent. Això és el que vull destacar:

- Reducció salarial, eliminació de la paga de Nadal, reducció de complements, congelació de sexennis, etc.
- Augment de la jornada laboral i de les hores lectives.
- Increment del nombre d'alumnes per aula.
- En un document enviat a Brussel·les pel govern Rajoy, veiem el càlcul d'estalvi i les mesures entre 2012-2013:
- Augment de les hores lectives: 840 milions d'euros.
- Increment de la ràtio d'alumnes per classe: 615 milions d'euros.
- Règim de dedicació del professorat: 280 milions d'euros.
- Aproximació dels costos del servei a la Universitat: 1.760 milions d'euros.
- Racionalització del nombre d'universitats, titulacions i nombre mínim d'alumnes per aula: 71 milions d'euros.
- Principi d'estabilitat pressupostària a les universitats: 150 milions d'euros.

- Limitació de la incorporació de nou professorat a la universitat: 72 milions d'euros.
- Resta de mesures educatives i universitàries: 200 milions d'euros.
- **Total:** 3,988 milions d'euros.

Font: *El País* 16/12/12

Com a conseqüència d'aquestes polítiques, es fomenta un augment de les desigualtats socials, la disminució de la qualitat en el sistema educatiu amb l'eliminació de molts dels programes per a compensar les desigualtats, un enfrontament insolidari de tots contra tots per a aconseguir sobreviure en una societat dominada per l'economia –anomenada ara "mercats"–, volen afavorir el dèficit zero, reformar la Constitució per incloure-hi, com sempre al marge de la ciutadania, l'augment de salaris descomunals als directius en detriment dels salaris i de la qualitat de vida de la ciutadania.

Es fomenta l'individualisme i la competència salvatge, rompent d'aquesta manera els llaços de solidaritat col·lectiva i intensificant un procés antide-mocràtic de selecció natural on els millors, o els que estan més ben situats per a la cursa, triomfen i els pitjors o més febles socialment i culturalment perden. El neoliberalisme no diu res sobre com actuar contra les causes estructurals de la pobresa, sinó que, al contrari, actua intensificant-la.

COM HAURIEM DE REACCIONAR DAVANT AQUESTA OFENSIVA NEOLIBERAL?

Cal que la societat es guii pel benestar dels ciutadans, i no per la simple lògica dels mercats. És totalment irracional, com està succeint, posar la societat al servei dels mercats, i no al servei de la societat. La lluita dels sindicats, dels moviments socials i de les diferents organitzacions ciutadanes s'ha de desenvolupar tant en el camp de les propostes i de les polítiques, com en el camp de la cultura, la lluita i la protesta.

Cal crear un nou sentit comú: democràtic, de ciutadania dels drets i de la igualtat. Concretament, en el món de l'educació, és fonamental, com últimament succeeix, la implicació dels col·lectius integrants de la comunitat escolar –pares i mares, alumnes, així com tots els treballadors i treballadores de l'educació, fins i tot seria interessant ampliar-la als moviments veïnals–, en la lluita per una escola pública i de qualitat.

Cal fomentar la participació dels afectats, en la presa de decisions. En un context de globalització i mundialització de les polítiques i de l'economia, cal respondre també, amb un projecte mundial. Cal presentar un front comú entre els diversos països, i especialment en els països europeus envestits i assetjats per aquestes polítiques neoliberals.

Haurem de recuperar la tradició de l'internacionalisme democràtic. Cal combatre aquesta globalització exclouent. Com he afirmat al principi, seria interessant preguntar sobre quina repercussió tenen en la política educativa diverses organitzacions. Hauríem de repensar l'educació en la globalització, per exemple el pla Bolonya, com ha

quedat?, en quina situació es troba?, ja que l'únic que puc percebre és un camí cap a la privatització, supressió de titulacions i un augment del preu de la matrícula...

Amb la implantació dels graus i la política de retallades del Ministeri d'Educació, ens trobam que durant aquest nou curs, estudiar a les universitats públiques de l'Estat espanyol és sensiblement més car i desigual segons la comunitat autònoma on s'estigui matriculat. En general, segons dades del MEC, hi ha hagut una pujada mitjana del 16,7%. En els màsters oficials, el preu mitjà supera els 2.000 € per a aquells que habiliten per a una professió (obligatori per als docents) i uns 2.627, la resta. Els primers han pujat un 37% i un 68% la resta. Cal fer notar les diferències segons les comunitats. En tot aquest procés, és bo fer notar que les universitats privades han guanyat prop de 9.000 alumnes.

Font MEC.

També cal recordar les veus que es varen alçar a l'inici del procés del pla Bolonya, dient que aquest conduïa cap a la privatització de la universitat.

Quin paper juga l'OMC en el món educatiu? Com l'afecten els seus acords? De quina manera es vol alliberar el sector educatiu des de l'OMC? A qui beneficiaria aquest alliberament? Com influeixen les empreses en les polítiques educatives? Quin és l'interès que aquestes empreses tenen pel món educatiu, més concretament, quin tipus d'empreses tenen interès en el món educatiu? I el BM, per què inverteix en educació i quins impactes tenen les polítiques del BM, en la política educativa, i més concretament a l'Estat espanyol?

La resposta a les preguntes anteriors ens donarà la solució al perquè de la reforma Wert i altres mesures educatives.

Per acabar, seria interessant que coguessim el discurs de l'OCDE sobre la qualitat educativa, quins impactes tindrà l'aplicació dels nous sistemes d'avaluació sobre les polítiques educatives de l'Estat espanyol? L'OCDE s'ha convertit en un actor de les polítiques educatives dels estats, ja que participa directament en conferències, investigacions, informes comparatius..., encara que hem de recordar que en principi és una institució encarregada d'aspectes econòmics i que no hauria de tenir influència clau sobre l'educació.

Vull acabar amb unes paraules de Federico Mayor Zaragoza, en una entrevista del 14/01/13 a *El País*:

"Pregunta: El Ministeri també vol un sistema d'avaluació?

Resposta: No em convenç en absolut. Pots avaluar un nin i pot saber moltes matemàtiques, però ser un mal educat. Una cosa és saber anglès o matemàtiques, això que tant preocupa pels resultats en els informes PISA, que són informes d'institucions econòmiques, com l'OCDE, que no tenen res a veure amb una institució pedagògica. La UNESCO diu que educar és contribuir a la formació de persones lliures i responsables". "La reforma Wert és un retrocés sobre el que s'havia aconseguit fins ara."